

Odkrycie kwarka top

Who? Paulina Drąg, Mateusz Hofman

When? 1 lipca 2016

Czym jest kwark?

Kwarki

Wraz z leptonami, do których zaliczamy elektron i cząstki mu pokrewne stanowią podstawowe składniki budowy materii. Każdemu kwarkowi i leptonowi odpowiada antykwark i antylepton o przeciwnym ładunku.

Podział kwarków

		SKŁADNIKI MATERII						ŁADUNEK	
KWARKI	MASA (GeV)	u GÓRNY	c POWABNY	t TOP				$+\frac{2}{3}$	
		0.3	1.5	175					
	MASA (GeV)	d DOLNY	s DZIWNY	b DENNY				$-\frac{1}{3}$	
		0.3	0.5	4.5					
LEPTONY	MASA (GeV)	e^- ELEKTRON	μ^- MION	τ^- TAU				-1	
		0.0005	0.106	1.7					
	MASA (GeV)	ν_e NEUTRINO ELEKTRONOWE	ν_μ NEUTRINO MIONOWE	ν_τ NEUTRINO TAUONOWE				0	
		0?	0?	0?					

		BOZONY WEKTOROWE			FOTON	GLUON
		W^+	W^-	Z^0	γ	g
MASA (GeV)		80	80	91	0	0
ŁADUNEK		+1	-1	0	0	0
ODDZIAŁYWANIE		SŁABE	SŁABE	SŁABE	ELEKTRO-MAGNETYCZNE	SILNE

Model standardowy

- Opisuje oddziaływania między kwarkami - podstawowymi składnikami materii
- Mówi o **generacjach** – parach leptonów i kwarków

Oddziaływania przenoszone są za pośrednictwem:

- Bozonów W i Z
- Fotonów
- Gluonów

Znalezienie szóstego kwarka wymagało zderzeń cząstek o najwyższej energii oraz pracy tysięcy ludzi. Dokonano tego poprzez przyspieszenie cząstek i doprowadzenie do ich zderzeń.

Odkrycie kwarka top nastąpiło w marcu 1995 w Fermilabie (Fermi National Accelerator Laboratory) w Batavii koło Chicago

Kwark antytop

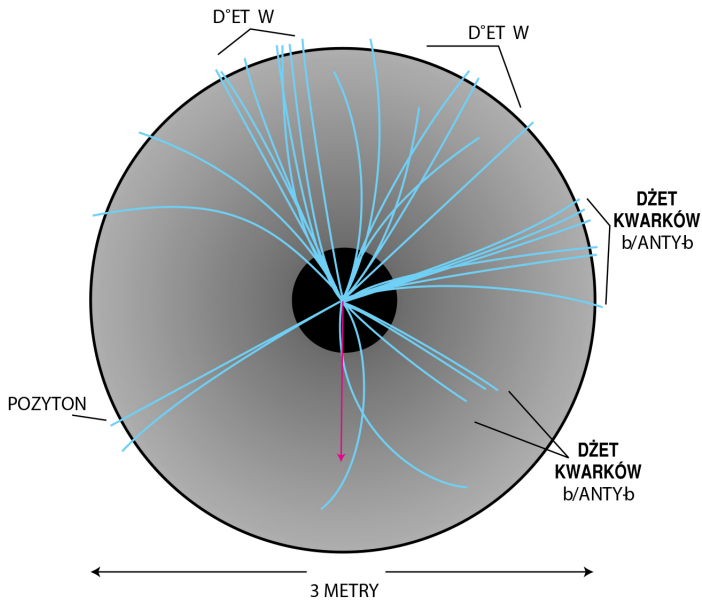
antycząstka, która została wyprodukowana podczas powstania kwarka top.

Posiada identyczną masę lecz inne wielkości fizyczne są przeciwnego znaku.

Rywalizacja odbywała się między ośrodkami:

- CERN
- Fermilab:
  - * detektor CDF (collider Detector at Fermilab)
  - * detektor DØ

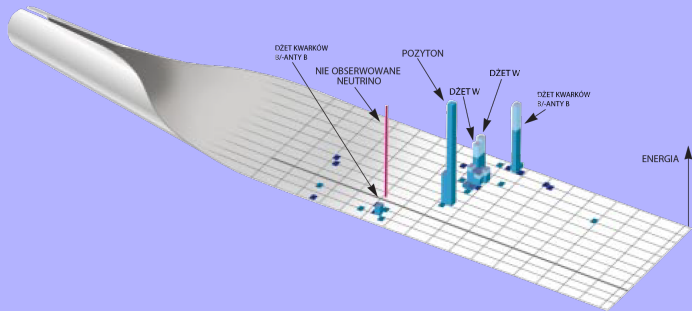

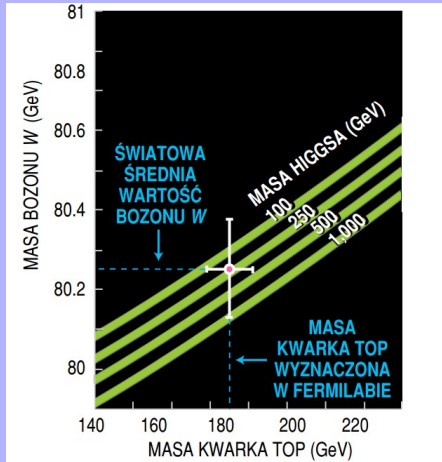
Trudności z obserwacją kwarku top:

- Nie można bezpośrednio obserwować bozonów W i kwarka b , na które rozpada się kwark top ze względu na zbyt krótki czas życia
- Nie można zaobserwować indywidualnych kwarków
- Dżet – chmura kwarków (zorientowany pęk cząstek), która natychmiast otacza kwark, który powstaje w wyniku zderzenia

Klasyczne zderzenie z kwarkiem top

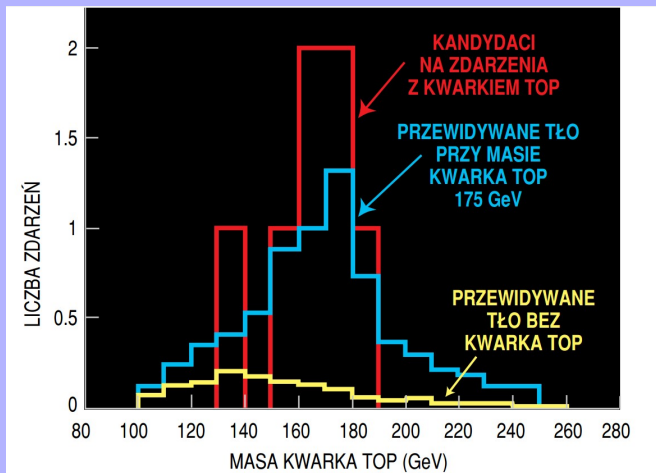
Z czasem dolna granica masy kwarka top zaczęła być przesuwana stopniowo w górę.
Na początku 91 GeV, później 108 GeV, 131 GeV.

Badania CDF podzielono na trzy grupy:

- Pierwsza zajmowała się zdarzeniami z dwoma leptonami (z dwóch rozpadów W) i co najmniej dwoma dżetami, które mogły pochodzić od kwarków b .
- Dwie inne grupy zajmowały się przypadkami z leptonem z jednego rozpadu W i kwarków b .

Wśród około biliona danych ze zderzeń zanalizowanych przez CDF, 12 mogło świadczyć o powstaniu pary top-antytop.
Te 12 przypadków poddano bardziej wnikliwej analizie.

Ostatecznie, prezentacja danych
dokonana 2 marca 1995 roku
dostarczyła wystarczających dowodów
na wykrycie *kwarka top*

Podsumowanie

Kwark top:

- Cząstka elementarna pozbawiona struktury
- Masa wynosi aż 175 GeV
- Utworzenie wymagało ogromnej energii w niezwykle małym obszarze przestrzeni
- Najprościej wyprodukować z jego antycząstką – antytop
- Czas życia to 10-24 s
- charakterystyczną cechą zdarzeń z kwarkiem top są dzęty wytworzone przez kwarki b
- Dzięki ogromnej masie rozpady kwarka top stanowią znakomite pole poszukiwań innych cząstek

Dziękujemy za uwagę!